

2. Медведюк О. Проблемно-пошукові ситуації на уроках як мотиваційний компонент / О. Медведюк // Вчитель року. – 2006. – № 6. – С. 5-7.
3. Топузов О. Реалізація проблемного підходу на уроках / О.Топузов // Рідна школа. – 2005. – №12. – С.28-30.

УДК 372.3:004

Швардак Маріанна Василівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти,
Мотичка Ганна Павлівна,
магістр спеціальності «Початкова освіта»,
Мукачівський державний університет

НУШ ТА СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Окреслимо сучасні педагогічні технології, що виокремлені в Концепції Нової української школи для застосування у початковій школі.

Бурхливі зміни в житті людства в ХХІ столітті заклали підвалини принципово нової формації суспільних відносин – інформаційного суспільства.

Високі технології, Інтернет, глобалізація та безліч інших невідомих раніше явищ і процесів довколишньої дійсності ставлять нові виклики і в системі освіти – галузі, яка найбільше та найшвидше має реагувати на подібні виклики.

Сучасна українська система освіти не вперше на шляху свого докорінного реформування та оптимізації. Концепцією Нової української школи та нового Закону про освіту визначено ключові засади глобальної реформи освітньої сфери, яка стартувала цього року саме з початкової ланки.

Знову, як і раніше під час проведення попередніх освітніх реформ, зміни в усій системі розпочинаються саме з початкової ланки і вчителі-«початківці» першими потрапляють під удар нових вимог, викликів та змін.

Що ж чекає на вчителів початкових класів у контексті можливостей застосування ними передових педагогічних ідей, інноваційних технологій та методик навчання в початковій освіті? Перш ніж відповісти на це питання, окреслимо ключові аспекти діяльності вчителів-початківців у світлі вимог та рекомендацій Нової української школи.

Перший аспект. Чітко визначені чинники забезпечення якості початкової освіти:

- всі учні молодшого шкільного віку обов'язково мають бути охоплені навчанням;
- в освітньому процесі у 1–4-х класах повинно мати місце різнобічне застосування успіхів та досягнень дітей у дошкільний період;
- освітнє середовище молодших школярів повинно бути здоров'язбережувальним, сучасним та ефективним;

- у своїй роботі вчителі початкових класів мають упроваджувати технології й методики особисто зорієнтованого, компетентнісного та інтегрованого навчання, виховання і розвитку учнів;

- методики та техніки навчання мають бути високотехнологічними;
- постійний моніторинг та психологічний супровід освітнього процесу в 1–4-х класах;

- відповідна підготовка педагогічних кадрів.

Другий аспект. НУШ визначає місію початкової школи як:

- усебічний розвиток дитячої особистості відповідно до потреб її віку та психофізіологічних особливостей;

- формування у дитини загальнолюдських цінностей моралі, етики та культури;

- розвиток компетентностей та соціальних і життєвих навичок, що нададуть змогу дитині далі жити в соціумі та вчитися в основній школі.

Третій аспект. У НУШ визначено ключові складники її парадигми:

- новий зміст освіти, заснований на формуванні життєво та суспільно необхідних компетентностей дитини;

- покращена мотивація вчителя завдяки свободі його творчості та розвитку;

- виховання, яке наскрізно проходить через освітній процес;

- реальна автономія та самоуправління школи;

- педагогіка партнерства між учасниками освітнього простору школи;

- дитиноцентризм, або орієнтація на потреби учня;

- створення нової ефективної структури школи;

- рівний доступ усіх учнів до якісної початкової освіти;

- створення сучасного інформаційного освітнього середовища для дитини.

Четвертий аспект. НУШ заклала ключові принципи нового Державного стандарту початкової освіти:

- презумпція талановитості дитини - будь-яка дитина має право на здобуття початкової освіти без обмежень та утисків;

- цінність дитинства – визнане право дитини на навчання через гру та інші методи;

- радість пізнання – організація освітнього процесу через дослідницьку та проектну технологію так, щоб приносити радість дитині;

- розвиток особистості – формування самостійного та незалежного мислення учнів замість системи непотрібних знань;

- здоровий спосіб життя;

- безпека учнів.

П'ятий аспект. Поділ системи початкової освіти на цикли:

I цикл — 1–2-й класи – організація освітнього процесу на інтегровано-предметній основі із переважанням ігрових методів.

II цикл — 3–4-й класи – організація освітнього процесу на інтегровано-предметній основі.

З огляду на викладене вище, вчитель початкових класів має право та змогу вільно вибирати будь-який ефективний та раціональний, на його думку, метод, прийом і технологію навчання учнів. Та все ж Нова українська школа рекомендує ключовою для використання саме предметну інтеграцію, або технологію інтегративного навчання на основі синергетичного підходу до освітнього процесу.

Саме інтеграція у вивченні навчальних дисциплін, на думку фахівців, найбільше сприятиме ефективності освіти в початковій школі.

Технологія інтегрованого навчання

В сучасній педагогічній науці інтегроване навчання трактують як комплексний підхід до освітнього процесу і безпосередньо до уроку чи його частини без поділу на окремі дисципліни. В усьому цивілізованому світі технологія інтегрованого навчання є необхідною умовою для надання якісної освіти.

В Державному стандарті початкової освіти інтегрований підхід та власне інтегрована компетентність учня визначені як можливість і здатність учня застосовувати знання, вміння, навички та способи діяльності для вирішення найширшого кола проблем, що належать до певних галузей та окремих навчальних предметів. Виходячи з такого визначення, освітній процес у початкових класах розглядають крізь призму загальної картини, а не ділять на окремі дисципліни.

Варто зауважити, що теорія інтегрованого навчання давно прийнята на озброєння педагогами, але досі їй не надавали такого значення й уваги. Інтегровані уроки скоріше були приємним винятком, а не загальним правилом діяльності педагога, особливо в молодших класах.

Сьогодні, з огляду на високу результативність інтегративного підходу до освітнього процесу в світі, є нагальна потреба активного застосування інтеграції в наших школах.

Інтегрований підхід найбільш доцільний у початковій освіті, тому що застосовний у кількох варіантах інтеграції:

- у межах однієї навчальної дисципліни, коли вчитель об'єднує на одному уроці вивчення кількох різнотипних тем чи розділів
- в межах кількох споріднених дисциплін, наприклад теми з рідної мови та літератури, математики й інформатики, природознавства та «Я у світі»
- різнопланових та різнонаправлених дисциплін (цей вид інтеграції найважчий, але й найефективніший).

Часто можливий варіант інтегрованих уроків, які проводять одночасно двоє чи більше вчителів, оскільки різні предмети в початковій ланці освіти можуть викладати різні педагоги. На це потрібно додаткові зусилля в світлі синхронізації роботи на уроці та алгоритму їхніх спільних чи роздільних дій з учнями.

Технологія формування критичного мислення

Дуже близькою по своїй сутності до інтегрованого навчання є технологія формування критичного мислення в початкових класах (в першу

чергу на уроках рідної мови та читання). Вона зобов'язує до:

- ведення дискусій та участі в них усіх учнів класу;
- виявлення власної думки учня;
- пов'язування нової інформації з уже вивченою;
- навчання учнів критично розмірковувати на основі вже вивченого;
- вміння поєднувати колективну та індивідуальну роботу.

Інші технології навчання НУШ

Широко вживаними в освітньому процесі в 1–4-х класах є ігрові технології.

Нова українська школа також рекомендує до застосування:

- ІКТ-технології – через демонстрацію та власну роботу на інтерактивній дошці, з ноутбуком, смарт-телевізором, з прослуховуванням через навушники тощо, аби активізувати пам'ять і розумові процеси учнів;
- парно-групові технології;
- технології особисто зорієнтованого навчання;
- авторські технології відомих майстрів педагогічної праці;
- технології рівневої диференціації та інші.

Усі вони при оптимальному застосуванні та поєднанні здатні значно підсилити ефективність освітнього процесу в початковій ланці й отримати гідний результат у вигляді комплексу не знань, вмінь та навичок, а компетентностей, необхідних для життя та подальшого навчання молодших школярів.

Список використаних джерел

1. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібік Н. М. – К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с.
2. Державний стандарт початкової освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>